

Правові засади співробітництва України з європейськими валютними організаціями та їхня роль у розвитку євроінтеграційних процесів

Шереметьєва О. Ю.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного та європейського права

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

просп. Перемоги, 54/1, Київ, Україна

orcid.org/0000-0001-6657-7214

olga.sher111@gmail.com

Ключові слова: *правові засади, євроінтеграційні процеси, фінансові послуги, валютно-фінансові відносини, європейські валютні організації, співробітництво України з європейськими валютними організаціями, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк.*

У статті проаналізовано правові засади співробітництва України з європейськими валютними організаціями та їхній вплив на розвиток євроінтеграційних процесів. Так, після розпаду СРСР фактично відразу Україною було проголошено курс на євроінтеграцію. Якщо на початковому етапі йшлося про визначення євроінтеграційних тенденцій, які широко обговорювалися в державних та наукових колах, то у подальшому ці тенденції почали набувати юридичної і фактичної форми. Зокрема, проаналізовано базові документи права ЄС, на основі яких будується співпраця України з ЄС у валютно-фінансовій сфері, інші міжнародні договори, які укладені між Україною та ЄС, європейськими валютними організаціями, такими як Європейський банк реконструкції та розвитку і Європейський інвестиційний банк, а також деякі положення національного законодавства. Зазначено, що на підставі чинного українського законодавства продовжується курс на євроінтеграцію у валютно-фінансовій сфері, незважаючи на окремі проблеми, що виникають у теорії та на практиці. Також можна стверджувати, що Україна дуже активно співпрацює з європейськими валютними організаціями, і останнім часом така співпраця у формі зростаючого обсягу наданих країні кредитів постійно посилюється. Крім того, створена відповідна правова база для здійснення співпраці з європейськими інституціями у валютно-фінансовій сфері. Отже, співробітництво держави з європейськими валютними організаціями фінансово, тобто за допомогою наданих кредитів, підтримує євроінтеграційний курс України. Проте такі кредитні проекти потребують ретельного аналізу з точки зору доцільності отримання кредиту, умов його надання, а також інтересів держави та громадян у кожному конкретному випадку з огляду на можливість вчинення корупційних діянь з боку посадовців та розкрадання державних коштів. Таким чином, усе це вимагає створення і функціонування ефективного механізму нагляду і контролю за отриманням та витрачанням запозичених коштів, який включає правову складову частину, що може бути темою подальших наукових досліджень.

Legal basis of Ukraine's cooperation with European currency organizations and their role in the development of European integration processes

Sheremetieva O. Yu.

Candidate of Law, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of International and Europe Law

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Pobedy Ave., 54/1, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0001-6657-7214

olga.sher111@gmail.com

Key words: *legal basis, European integration processes, financial services, monetary and financial relations, European monetary organizations, Ukraine's cooperation with European monetary organizations, European Bank for Reconstruction and Development, European Investment Bank.*

The article analyzes the legal basis of Ukraine's cooperation with European monetary organizations and their influence on the development of European integration processes. Thus, after the collapse of the USSR, Ukraine immediately declared a course for European integration. And, if at the initial stage we were talking about the definition of European integration trends, which were widely discussed in government and scientific circles, then later these trends began to take legal and factual form. In particular, the basic documents of EU law, on the basis of which Ukraine's cooperation with the EU in the monetary and financial sphere is built, other international agreements concluded between Ukraine and the EU, European monetary organizations such as the European Bank for Reconstruction and Development and the European Investment Bank, and as well as some provisions of national legislation. It is noted that on the basis of the current Ukrainian legislation, the course for European integration in the monetary and financial sphere continues, despite the individual problems that arise in theory and in practice. It can also be stated that Ukraine is very actively cooperating with European monetary organizations, and recently, such cooperation, in the form of a growing volume of loans granted to the country, is constantly increasing. In addition, an appropriate legal framework has been created for cooperation with European institutions in the monetary and financial sphere. Therefore, the state's cooperation with European currency organizations financially by the help of loans supports European integration course of Ukraine. However, such credit programs require careful analysis from the point of view of the expedience of obtaining a loan, the terms of its provision, as well as the interests of the state and citizens in each specific case, taking into account the possibility of corruption by officials and embezzlement of public funds. Thus, all this requires the creation and functioning of an effective mechanism of supervision and control over the receipt and spending of borrowed funds, which includes a legal component, which can be the subject of further scientific research.

Вступ. Після розпаду СРСР фактично відразу Україною було проголошено курс на євроінтеграцію. Якщо на початковому етапі йшлося про визначення євроінтеграційних тенденцій, які широко обговорювалися в державних та наукових колах, то у подальшому ці тенденції почали набувати юридичної і фактичної форми. Так, було укладено Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами і їхніми державами-членами [1]. У цій Угоді було визначено різні аспекти співробітни-

цтва між Україною та Європейськими Співтовариствами, а також українська держава взяла на себе зобов'язання щодо наближення свого законодавства до законодавства та права ЄС. Відповідно, партнерство і співробітництво передбачалися у таких напрямках, як сприяння торгівлі, інвестиціям і гармонізації економічних відносин; створення підґрунтя для економічного, соціального, фінансового, науково-технічного, культурного та іншого співробітництва, адаптації української економіки до європейського ринку. Надалі перего-

вори з ЄС на державному рівні щодо можливості інтеграції нашої країни до європейського простору та укладення Угоди про асоціацію розпочалися у 2007 році, у 2012 році цей документ був парафований сторонами, а підписаний у 2014 році [2]. Крім цього, були внесені зміни у 2019 році до преамбули Конституції України щодо незворотності європейського курсу країни [3]. Загалом, особливо після прийняття зазначених документів, євроінтеграційні процеси зачепили фактично усі сфери життєдіяльності українського суспільства, міжнародні та зовнішні відносини держави. Не оминули вони також валютно-фінансову сферу та співробітництво з європейськими валютними інституціями. Отже, правові засади співробітництва з цими інституціями та їхній вплив на розвиток євроінтеграційних процесів мають теоретичне і практичне значення та потребують подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів євроінтеграційних процесів та співробітництва з європейськими структурами присвятили свої роботи як відомі правники, так і економісти, соціологи, політологи та історики, зокрема В.В. Батриченко, Е.В. Бевзюк, О.Г. Білорус, А.О. Бояр, І.І. Вітер, О.М. Гайдай, О.О. Гайдулін, В.І. Головченко, О.О. Грінченко, Л.В. Губерський, М.В. Гуцалова, Т.В. Жолонко, М.З. Згуровський, В.В. Копійка, А.В. Крапивин, Б.М. Криволапов, А.І. Кудряченко, Д.Г. Лук'яненко, В.М. Матвієнко, В.І. Муравйов, А.В. Омельченко, В.Ф. Опришко, Є.Г. Панченко, Ю.М. Пахомов, С.М. Ратушний, К.В. Смирнова, С.В. Сорока, Л.В. Сохань, О.А. Чугаєв, В.І. Чужиков, О.А. Федірко, Т.І. Шинкаренко, Н.Л. Яковенко. Однак комплексного аналізу сучасних аспектів, пов'язаних з правовими засадами співробітництва України з європейськими валютними організаціями, не було проведено.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування правових засад співробітництва України з європейськими валютними організаціями, їхня загальна характеристика та аналіз їхнього впливу на євроінтеграційні тенденції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна поставила за мету інтеграцію з Європейським Союзом і йде цим шляхом, а одним з найважливіших етапів у процесі інтеграції нашої держави з ЄС стало підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році [4], яка також стосується валютно-фінансового співробітництва. Підписавши Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, наша країна зробила рішучі кроки для подальшої інтеграції в європейський економічний та фінансовий простір. При цьому успішність процесу інтеграції прямо залежить від швидкості адаптації її законодавства до стандартів європей-

ських країн [5, с. 610]. Так, у п. 6 ч. 5 гл. 6 розділу IV Угоди встановлюються принципи нормативно-правової бази для всіх фінансових послуг, які підлягають лібералізації [4; 5, с. 621–640]. При цьому необхідно звернути увагу на те, що більшість фінансових послуг тим чи іншим чином пов'язана з використанням валюти та валютними відносинами між резидентами України та ЄС [5, с. 624]. Отже, сутність лібералізації валютного законодавства можна визначити як право будь-якої фізичної або юридичної особи без якихось обмежень і дозволів перевозити валюту за кордон, купувати цінні папери, здійснювати інвестиції, розміщувати грошові кошти на вкладних (депозитних) рахунках [5, с. 611].

Однак співпраця України з ЄС у валютно-фінансовій сфері базується не тільки на цій Угоді, але й на базових документах права ЄС, таких як Договір про заснування Європейського Економічного Співтовариства 1957 року зі змінами та доповненнями [6], а також інших міжнародних договорах. Насамперед йдеться про чотири свободи, які є основою спільного (внутрішнього) ринку ЄС. Таким чином, різні аспекти правового регулювання інститутами ЄС фінансових послуг належать до повноважень у сфері свободи руху капіталу та платежів (ст. 56–60), свободи надання послуг (ст. 49–55) та свободи заснування (ст. 45–48) [6]. На правові засади регулювання фінансових послуг також впливають валютна політика ЄС та діяльність Європейського центрального банку (далі – ЄЦБ). Відповідно, у розділі VII ч. 3 Договору про заснування Європейського Співтовариства 1957 року визначено мету валютної політики, організаційні засади та основи діяльності ЄЦБ [6]. Свій вплив на регулювання фінансових послуг здійснює також Європейська Комісія, яка є органом законодавчої ініціативи в ЄС і підходить до цього системно, застосовуючи єдиний термін «свобода надання фінансових послуг». Цей термін з'явився в Білій книзі про створення повноцінного внутрішнього ринку, оприлюдненій у 1985 році, а названий документ є програмним в історії становлення єдиного ринку ЄС. Отже, Біла книга окреслювала такі основні напрями діяльності у сфері надання фінансових послуг, як банківська діяльність, страхування та інвестиційна діяльність. Пізніше до них додався ще й регулювання фондового ринку [7, с. 5].

Як відомо, фінансові послуги належать до валютно-фінансових відносин, які підпадають під регулювальний вплив національного валютного та фінансового права, а міжнародні фінансові послуги – до міжнародних валютно-фінансових відносин, котрі, у свою чергу, є видом міжнародних економічних відносин. Отже, якщо розглядати євроінтеграційні процеси у валютно-фінансовій

сфері як частину міжнародних інтеграційних процесів, то, згідно з теорією міжнародної економічної інтеграції, успішна її реалізація на регіональному рівні можлива за дотримання двох таких визначальних умов:

- близькість рівнів розвитку та інтернаціоналізація економіки країн-партнерів;
- наявність розвинених економічних зв'язків між суб'єктами інтеграції, рівень розвитку яких вже на початковому етапі інтеграції вищий від зв'язків з іншими країнами [8, с. 240–241].

На думку деяких науковців, європейській інтеграційній вектор України має досить суттєві проблеми економічної сумісності, а саме за рівнем економічного розвитку Україна набагато відстала від країн-членів ЄС, і розрив за цим показником значно перевищує допустимі межі. За рівнем досягнутої інтернаціоналізації своєї економіки Україна значно відстає не тільки від країн-старожилів ЄС, але й від нових країн-членів. Крім того, Україна є набагато більшою за фізичними масштабами, кількістю населення тощо, ніж нові країни-члени ЄС, що утруднює процес її входу до Євросоюзу [8, с. 241].

Також варто відрізнити інтеграцію до Європейського Союзу як загалом, так і у валютно-фінансовій сфері від глобалізації, тобто під поняттям «глобалізація» розуміють процеси становлення єдиних загальносвітових систем в економіці, праві, політиці, культурі, технологіях тощо. У результаті таких процесів країни й народи стають не тільки взаємопов'язаними, але й взаємозалежними, а найбільш загальною світовою тенденцією глобалізації є інтеграція [9, с. 49].

Термін «інтеграція» означає стан пов'язаності окремих диференційованих частин у ціле та процес відновлення цілісності, возз'єднання, взаємного зближення і утворення взаємозв'язків, який приводить до такого стану [10, с. 133]. Для України найбільш наочною є інтеграція, що здійснюється в межах Європейського Союзу, призначенням якої є об'єднання національних правових систем Європи в єдиний геоправовий простір [11, с. 108].

З європейською інтеграцією тісно пов'язана гармонізація законодавства, що відіграє ключову роль у здійсненні інтеграції, а також у розвитку співпраці інтеграційного об'єднання з країнами, що не є членами [12, с. 12]. Подальше поглиблення економічної співпраці приводить до поширення інтеграції на країни, які перебувають поза межами інтеграційного об'єднання. Тут, як зазначає В.І. Муравйов, одним із правових інструментів зближення є гармонізація законодавства третіх країн із правилами, які регулюють функціонування спільного ринку [12, с. 12]. На важливість гармонізації законодавства щодо фінансових послуг звертає увагу Б.М. Криволапов,

зазначаючи, що важливим аспектом регулювання фінансових послуг у ЄС є гармонізація законодавства щодо захисту прав споживачів фінансових послуг [13, с. 114].

У ст. 125 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС надається визначення та перелік фінансових послуг, до яких, зокрема, віднесено банківські та інші фінансові послуги [4]. Надання банківських послуг тісно пов'язано з діяльністю банків, що впливає на всі сектори національної економіки та життєдіяльності суспільства. Сама діяльність банківської сфери багато в чому залежить від держави, а саме її зовнішньої, економічної, фінансової, валютної державної політики, правового регулювання та співпраці з міжнародними валютними інституціями, у тому числі з європейськими валютними організаціями.

Таким чином, співпраця України з європейськими валютними організаціями та правові основи такої співпраці відіграють дуже важливу роль у євроінтеграційних процесах. Це стосується не тільки сфери фінансових послуг, включно з банківськими, але й інших сфер життєдіяльності українського суспільства.

Отже, Україна активно співпрацює з низкою міжнародних валютних організацій Європи, насамперед з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Як уже зазначалося, для здійснення ефективного співробітництва з європейськими валютними інституціями Україна має гармонізувати національне законодавство у валютно-фінансовій та банківській сферах до права ЄС, а також створити адекватне сучасним реаліям і потребам держави та її резидентів національне правове поле.

Відповідно до оцінок фахівців, рівень адаптації законодавства України до *acquis* ЄС у сфері банківського права є високим. Відповідно до аналізу, здійсненого Європейським банком реконструкції та розвитку, Україна, випереджаючи Чехію, Латвію, Росію та Словенію, посідає тринадцяте місце у рейтингу країн Центральної та Східної Європи та країн Балтії, законодавство яких відповідає вимогам Основних принципів ефективного банківського нагляду, затверджених Базельським комітетом з питань банківського нагляду [14].

Розглядаючи особливості правового статусу ЄБРР як міжнародної валютної організації регіонального характеру, насамперед маємо звернутися до деяких положень, які містяться в Угоді про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 року [15], в контексті співробітництва з Україною.

Так, відповідно до ст. 1 глави I Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 року (далі – Угода), мета

ЄБРР полягає в тому, щоб шляхом внесення вкладу в економічний прогрес та реконструкцію сприяти переходу до відкритої, орієнтованої на ринок економіки, а також розвитку приватної та підприємницької ініціативи в країнах Центральної та Східної Європи, які дотримуються принципів багатопартійної демократії, плюралізму та ринкової економіки [15]. Положення цієї статті можуть бути застосовані в процесі співробітництва ЄБРР з Україною, оскільки, згідно зі ст. 1 Конституції України, вона є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою [16]. При цьому насамперед окремі статті розділів I, II Конституції розкривають і деталізують зміст ст. 1 Основного Закону України. Також офіційне тлумачення положень ст. 1 Конституції України надано в Рішенні Конституційного Суду від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012 [17].

У п. 1 ст. 2 глави I Угоди визначено функції, які виконує Банк для досягнення своєї мети. Зокрема, Банк сприяє країнам-бенефіціарам, що є членами Банку, у здійсненні структурних та галузевих економічних реформ, включно з демонополізацією, децентралізацією та приватизацією, щоб допомогти економіці цих країн повністю увійти до світової економіки шляхом сприяння через приватних та інших заінтересованих інвесторів налагодженню, удосконаленню та розширенню продуктивної, конкурентоздатної і приватнопідприємницької діяльності, а саме малим та середнім підприємствам; залучення внутрішнього та іноземного капіталу, а також управлінського досвіду; сприяння продуктивним інвестиціям, включно з інвестиціями у сфері послуг та фінансів і у відповідну інфраструктуру, коли це необхідно для підтримки приватної та підприємницької ініціативи, задля створення конкурентного середовища та підвищення продуктивності праці, рівня життя, а також покращення умов праці; здійснення технічного сприяння у підготовці, фінансуванні та реалізації відповідних проєктів; стимулювання розвитку ринків капіталу; підтримки економічно обґрунтованих проєктів, у яких бере участь більше одного члена-бенефіціара; сприяння у всій своїй діяльності екологічно здоровому та сталому розвитку; здійснення іншої діяльності та надання інших послуг, які можуть сприяти виконанню зазначених функцій [15].

Також у ч. 1. ст. 11 Угоди зазначено, що Банк здійснює операції відповідно до своєї мети та функцій у такі способи:

- надання позик або спільне фінансування з багатосторонніми інститутами, комерційними банками чи іншими зацікавленими установами, або участь у позиках підприємствам приватного сектору, будь-якому державному підприємству, яке діє в умовах конкуренції і переходить до участі

в ринковій економіці, а також позиках будь-якому державному підприємству задля полегшення його переходу у приватну власність та під приватний контроль, щоб полегшити участь приватного і/або іноземного капіталу в таких підприємствах чи сприяти такій участі;

- інвестиції в акціонерний капітал підприємств приватного сектору;

- інвестиції в акціонерний капітал будь-якого державного підприємства, діючого в умовах конкуренції, яке переходить до участі в ринковій економіці, а також інвестиції в акціонерний капітал будь-якого державного підприємства задля полегшення його переходу у приватну власність та під приватний контроль, щоб полегшити участь приватного і/або іноземного капіталу в таких підприємствах чи сприяти такій участі;

- коли інші способи фінансування недоцільні, гарантоване розміщення цінних паперів, випущених як підприємствами приватного сектору, так і державними підприємствами, згаданими вище, для досягнення цілей, зазначених у цьому підпункті;

- полегшення доступу підприємств приватного сектору та інших підприємств, зазначених вище, до внутрішніх та міжнародних ринків капіталу шляхом надання гарантій, коли недоцільно застосовувати інші засоби фінансування, а також шляхом надання фінансових консультацій та сприяння в інших формах;

- розміщення ресурсів спеціальних фондів згідно з угодами, які визначають їхнє використання;

- надання позик або участь у них та здійснення технічного сприяння для реконструкції та розвитку інфраструктури, включно з природоохоронними програмами, необхідними для розвитку приватного сектору та переходу до ринкової економіки; для досягнення цілей цього пункту державним підприємством, діючим у конкурентному ринковому середовищі, визнається тільки те підприємство, яке діє самостійно у конкурентному ринковому середовищі та підпадає під законодавство про банкрутство [15].

Коли отримувач позики чи гарантії не є членом, але є державним підприємством, Банк може, враховуючи різні підходи до публічно-правових та державних підприємств, які переходять у приватну власність та під приватний контроль, вимагати від члена або членів, на території яких повинен реалізуватися відповідний проєкт, або від будь-якої публічно-правової установи чи інших прийнятних для Банку органів цього члена чи членів гарантувати погашення основного боргу та виплату процентів, а також інших зборів та нарахувань за позицією згідно з його умовами (ч. 2 ст. 14 Угоди) [15].

Отже, аналізуючи положення Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 року в контексті особливостей співпраці з Україною, маємо зосередитись на деяких моментах та висновках.

По-перше, Україна приєдналась до цієї Угоди.

По-друге, за своєю сутністю та цілями ця Угода спрямована на сприяння розвитку приватного сектору, сприяння приватним та іноземним інвестиціям.

По-третє, враховуючи зазначене, Банк сприятиме переходу державного сектору від централізованого контролю та управління до децентралізації та приватизації.

По-четверте, Банк також сприятиме демонополізації економіки, формуванню конкурентного ділового середовища.

По-п'яте, діяльність Банку сприятиме здійсненню структурних та економічних реформ у країні.

По-шосте, враховуючи все зазначене, маємо пам'ятати, що Банк здійснює свою діяльність задля забезпечення отримання прибутку (доходів), а також для сприяння допуску до державних підприємств інвесторів, насамперед із країн-донорів, та переходу державної власності в приватну, в тому числі в іноземну приватну власність. Зрозуміло, що такі проекти потребують ретельного аналізу з точки зору інтересів держави та громадян у кожному конкретному випадку. Водночас необхідно враховувати українські реалії, пов'язані з корупційними діями та банальним розкраданням державних коштів, що потребує створення ефективного механізму нагляду й контролю за витрачанням запозичених коштів.

Євроінтеграційним процесам у країні на підставі визначених умов співпраці між Україною та ЄБРР сприяє також Договір між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄБРР в Україні 2007 року. Відповідно до цього Договору, ЄБРР створив постійне представництво у Києві та може створювати додаткові представництва в інших місцях на території України. Банк надаватиме фінансування для реалізації інвестиційних проектів у державному та приватному секторах, які є пріоритетними для України [18].

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) був заснований згідно з Римським договором про створення ЄС [6]. Банк має статус юридичної особи, відповідні органи управління та фінансову автономію. Аналізуючи особливості правового статусу ЄІБ, перш за все звернемо увагу на Статут Європейського інвестиційного банку [19]. Так, у ст. 267 Статуту Європейського інвестиційного банку визначено основну мету ЄІБ, а саме сприяння збалансованому та сталому розвитку спіль-

ного ринку в інтересах ЄС через звернення до ринку позичкового капіталу та використання його власних ресурсів [19].

Для досягнення поставленої мети Банк функціонує на некомерційній основі, надає позики та гарантії, які сприяють фінансуванню таких проектів у всіх секторах економіки:

- проекти, спрямовані на розвиток менш розвинутих регіонів;

- проекти, спрямовані на модернізацію або конверсію підприємств або на розвиток нових сфер діяльності, необхідних для поступової побудови спільного ринку, коли внаслідок масштабів чи природи таких проектів вони не можуть бути повністю профінансовані за допомогою різних засобів, які є в окремих держав-членів;

- проекти або спільні інтереси декількох держав-членів, що мають такі масштаби або природу, які не дають можливості здійснити їхнє фінансування різними засобами, які є в окремих держав-членів [19].

У ст. 18 Статуту ЄІБ визначено сферу діяльності та умови надання позик Банком. Зокрема, зазначено, що в рамках задачі, сформульованої у ст. 267 (б) Статуту ЄІБ, Банк надає позики його учасникам або приватним чи державним підприємствам для інвестування в проекти, що реалізуються на європейській території держав-учасниць, коли кошти не можуть бути надані з інших джерел на прийнятних умовах. Однак Рада керуючих, діючи одностайно за пропозицією Ради директорів, може дозволити Банку надати позики для інвестування в проекти, що реалізуються повністю чи частково за межами європейської території держав-учасниць [19].

Водночас у р. 2 ст. 18 Статуту йдеться про те, що позики за ступенем можливості надаються тільки за умови, що також використовуються інші джерела фінансування. Якщо позика надається підприємству або органу, який не представляє державу-учасницю, то умовою надання позики Банком є або гарантія держави-учасниці, на території якої буде реалізовуватися такий проект, або інші відповідні гарантії (р. 3 ст. 18 Статуту) [19].

Водночас у ст. ст. 15 та 16 Статуту ЄІБ визначено можливості співробітництва та взаємодії Банку з державами-учасницями, міжнародними організаціями, а також банківськими та фінансовими організаціями в країнах, де він провадить свої операції [19].

Правові засади співробітництва України з Європейським інвестиційним банком базуються на положеннях Рамкової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком від 14 червня 2005 року (далі – Угода) [20]. Зауважимо, що конкретні приклади та особливості співробітництва ЄІБ та України з реалізації окре-

мих проєктів на території нашої держави автор розглядала у своїх попередніх наукових публікаціях [21–24].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Підсумовуючи зазначене, можна констатувати, що Україна дуже активно співпрацює з європейськими валютними організаціями, і останнім часом така співпраця у формі зростаючого обсягу наданих країні кредитів постійно посилюється. Крім того, створена відповідна правова база для здійснення співпраці з європейськими інституціями у валютно-фінансовій сфері. Отже, співробітництво держави з європейськими валютними організаціями

фінансово, а саме за допомогою наданих кредитів, підтримує євроінтеграційний курс України. Проте такі кредитні проєкти потребують ретельного аналізу з точки зору доцільності отримання кредиту, умов його надання, а також інтересів держави та громадян у кожному конкретному випадку з огляду на можливість вчинення корупційних діянь з боку посадовців та розкрадання державних коштів. Таким чином, усе це вимагає створення і функціонування ефективного механізму нагляду і контролю за отриманням та витрачанням запозичених коштів, який включає також правову складову частину, що може бути темою подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про ратифікацію Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами і їх державами-членами : Закон України від 10 листопада 1994 року № 237/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46. Ст. 415 (Угода втратила чинність).
2. Шереметьєва О.Ю. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: ретроспектива та реалії сьогодення. *Юридична Україна*. 2016. № 1–2. С. 42–48.
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) : Закон України від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 9. Ст. 50.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії, їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 року. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.
5. Адаптація національного законодавства відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом : наукова монографія / ред. О.В. Кузьменко. Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2019. 678 с.
6. Договір про заснування Європейського Економічного Співтовариства від 25 березня 1957 року. *Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності*. 2003. № 4.
7. Правове регулювання страхування та роздрібних фінансових послуг в Європейському Союзі та в Україні: порівняльно-правовий аналіз. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 196 с.
8. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 264 с.
9. Колодій А.М. Глобалізація та інтеграція до Європейського Союзу: аспекти співвідношення. *Наближення законодавства України до права Європейського Союзу в контексті Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 9 грудня 2019 року / ред. кол.: О.В. Кузьменко, В.Г. Чорна. Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2019. 204 с.
10. Райзберг Б.А., Лозовский Л.В., Стародобцева Е.С. Современный экономический словарь. Москва : ИНФРА-М, 1997. 479 с.
11. Луць Л.А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти) : монографія. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
12. Муравйов В.М. Гармонізація законодавства і європейська інтеграція. *Право України*. 2013. № 6.
13. Криволапов Б.М. Захист прав споживачів фінансових послуг під час укладання контрактів на відстані (порівняльний аналіз законодавства Європейського Союзу та України). *Право України*. 2013. № 6.
14. Огляд стану адаптації законодавства України до *acquis communautaire*. Київ : ТОВ «Ніка-Прінт», 2006. 516 с.
15. Угода про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 року. URL: <http://www.ebrd.com/inforequest>
16. Конституція України : прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254К/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1 від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012. *Офіційний вісник України*. № 11. 2012. Ст. 422.

18. Про ратифікацію Договору між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄБРР в Україні : Закон України від 4 червня 2008 року № 319-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 29. Ст. 256.
19. Протокол (№ 5) об Уставе Європейського інвестиційного банку от 25 марта 1957 года (с изменениями и дополнениями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_680
20. Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком від 14 червня 2005 року : Закон України від 7 лютого 2006 року № 3392-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 22. Ст. 193.
21. Шереметьєва О.Ю. Співробітництво України з ЄІБ: особливості правового регулювання реалізації деяких проєктів. *The development of legal sciences: problems and solutions* : International scientific-practical conference. Conference Proceedings, April 27–28. Kaunas : Baltija Publishing, 2018. P. 73–76.
22. Шереметьєва О.Ю. Особливості співробітництва України з ЄІБ щодо реалізації окремих проєктів: правовий аналіз. *Modern jurisprudence of the European Union: The interaction of law, rulemaking and practice* : International scientific conference. Conference Proceedings, April 17. Lublin : Baltija Publishing, 2018. P. 96–99.
23. Шереметьєва О.Ю. Правові питання реалізації окремих проєктів Європейського інвестиційного банку в Україні. *Правове регулювання економіки*. 2018. № 17. С. 119–129.
24. Шереметьєва О.Ю. Специфіка правового статусу кінцевого бенефіціара за Фінансовою угодою між Україною та ЄІБ. Проєкт «Основний кредит для аграрної галузі – Україна». *Conceptul de dezvoltare a statului de drept in Moldova si Ucraina in contextual proceselor de eurointegrare* : Conferinta internationala stiintifico-practica 2–3 noiembrie, 2018. Chisinau : S.n., 2018 (Tipogr. “Tipocart Print”). P. 104–107.

REFERENCES

1. Pro ratyfikatsiyu Ughody pro partnerstvo ta spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskymy spivtovarystvamy i iikh derzhavamy-chlenamy: Zakon Ukrainy (1994). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. № 46. St. 415. [in Ukrainian] (Ughoda vtratyła chynnist).
2. Sheremetieva O.Yu. (2016) Ughoda pro assotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta EU: retrospektiva ta realii sohodennya [The Association Agreement between Ukraine and the EU: retrospect and current realities: an article]. *Yurydychna Ukraina*. 2016. № 1–2. P. 42–48 [in Ukrainian].
3. Pro vnesennya zmin do Konstytutsii Ukrainy (schodo strategichnoho kursu derzhavy na nabuttya povnopravnoho chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Organizatsii Pivnichnoatlantychnoho dogovoru): Zakon Ukrainy (2019). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2019. № 9. St. 50 [in Ukrainian].
4. Ughoda pro assotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi energii, yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 27.06.2014. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2014. № 75. T. 1. St. 2125 [in Ukrainian].
5. Adaptatsiya natsionalnoho zakonodavstva vidpovidno do Ughody pro assotsiatsiiu Yevropeiskym Soiuzom: naukova monografiya [za red. O.V. Kusmenko] (2019) [Adaptation of national legislation in accordance with the Association Agreement with the European Union: a monograph]. K.: Kafedra, 2019 [in Ukrainian].
6. Dogovir pro zasnuvannya Yevropeiskogo Ekonomichnoho Spivtovarystva vid 25.03.1957. *Zakonodavchi I normatyvni akty z bankivskoi diyalnosti*. 2003. № 4 [in Ukrainian].
7. Pravove reguluvannya strakhuvannya ta rozdrubnykh finansovykh poslug v Evropeiskomu Soyuzi ta v Ukraini: porivnyalno-pravovy analiz (2007). K.: Tsentri uchbovoi literatury, 2007 [in Ukrainian].
8. Peredrii O.S. (2008) Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: navchalnyi posibnyk [International economic relations: a textbook]. K.: Znannya, 2008 [in Ukrainian].
9. Kolodii A.M. (2019) Globalizatsiya ta integratsiya do Evropeiskoho Soyuzu: aspekty spivvidnoshennya. [Globalization and integration into the European Union: aspects of the relationship: theses of a conference]. *Nablyzhennya zakonodavstva Ukrainy do prava Evropeiskoho Soyuzu v konteksti Ughody pro assotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom*. K.: Kafedra, 2019 [in Ukrainian].
10. Raizberg B.A. (1997) *Sovremenniy ekonomicheskiy slovar* [Modern economic dictionary]. M.: INFRA-M, 1997 [in Russian].
11. Luts L.A. (2003) Evropeiski mizhderzhavni pravovi systemy ta problem integratsii z nymy pravovoi systemy Ukrainy (teoretychni aspekty) [European interstate legal systems and problems of integration with them of the legal system of Ukraine (theoretical aspects): a monograph]. K.: In-t derzhavy I prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2003 [in Ukrainian].
12. Muraviov V.I. (2013) Harmonizatsiya zakonodavstva i evropeiska integratsiya [Harmonization of legislation and European integration: an article]. *Law of Ukraine*. 2013. № 6 [in Ukrainian].

13. Kryvolapov B.M. (2013) Zakhyst prav spozhyvachiv finansovykh posluh pid chas ukladannya kontraktiv na vidstani (porivnyalniy analiz zakonodavstva Evropeiskoho Soyuzu ta Ukrainy) [Protection of the rights of consumers of financial services during the conclusion of contracts at a distance (comparative analysis of the legislation of the European Union and Ukraine): an article]. Law of Ukraine. 2013. № 6 [in Ukrainian].
14. Ohlyad stanu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do *acquis communautaire* (2006). K.: Nika-Print, 2006 [in Ukrainian].
15. Ughoda pro zasnuvannya Evropeiskoho banku rekonstruktsii ta rozvytku (1990). URL: <http://www.ebrd.com/inforequest> [in English].
16. Konstytutsiya Ukrainy (1996). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141. [in Ukrainian]
17. Rishennya Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podannym pravlinnya Pensiinoho fondu Ukrainy zshodo ofitsiinoho tlumachennya polozhen statti 1 (2012). Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2012. № 11. St. 422 [in Ukrainian].
18. Pro ratyfikatsiyu Dogovoru mizh Uryadom Ukrainy ta Evropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku pro spivrobitnytstvo ta diyalnist Postiinoho predstavnytstva EBRR v Ukraini: Zakon Ukrainy (2008). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2008. № 29. St. 256 [in Ukrainian].
19. Protokol (№ 5) ob Ustave Evropeiskogo investitsionnogo banka (1957). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_680 [in Russian].
20. Pro ratyfikatsiyu Ramkovoï Ughody mizh Ukrainoyu ta Evropeiskym investytsiinym bankom: Zakon Ukrainy (2006). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2006. № 22. St. 193 [in Ukrainian].
21. Sheremetieva O.Yu. (2018) Spivrobitnytstvo Ukrainy z EIB: osoblyvosti pravovoho reguluvannya realizatsii deyakykh proektiv [Ukraine's cooperation with the EIB: features of the legal regulation of the implementation of some projects: theses of a conference]. The development of legal sciences: problems and solutions. International scientific-practical conference. Conference Proceedings, April 27–28. Kaunas: Baltija Publishing, 2018. P. 73–76 [in Ukrainian].
22. Sheremetieva O.Yu. (2018) Osoblyvosti spivrobitnytstva Ukrainy z EIB zshodo realizatsii okremykh proektiv: pravovyi analiz [Features of Ukraine's cooperation with the EIB regarding the implementation of individual projects: legal analysis: theses of a conference]. Modern jurisprudence of the European Union: The interaction of law, rulemaking and practice. International scientific conference. Conference Proceedings, April 17. Lublin: Baltija Publishing, 2018. P. 96–99 [in Ukrainian].
23. Sheremetieva O.Yu. (2018) Pravovi pytannya realizatsii okremykh proektiv Evropeiskoho investitsionnoho banku v Ukraini [Legal issues of implementation of individual projects of the European Investment Bank in Ukraine: an article]. Pravove rehulyuvannya ekonomiky. 2018. № 17. S. 119–129 [in Ukrainian].
24. Sheremetieva O.Yu. (2018) Spetsyfika pravovoho statusu kintsevoho benefitsiara za Finansovoyu ughodoyu mizh Ukrainoyu ta EIB Proekt "Osnovnyi kredyt dlia agrarnoi haluzi-Ukraina". Conceptul de dezvoltare a statului de drept in Moldova si Ucraina in contextual proceselor de eurointegrare. Conferinta internationala stiintifico-practica 2–3 noiembrie, 2018. Chisinau: S.n., 2018 (Tipogr. "Tipocart Print"). P. 104–107 [in Ukrainian].